

egne omfangsrige skrifter til almindelige rejseberetninger, men i ingen af de samtidige kilder finder han nogen form for omtale af eller hentydning til noget der kan bekræfte den nu knæsatte historie. Derefter giver han en detaljeret gennemgang af kultens forløb i de følgende 200 år.

Hans konkrete resultater fortæller os følgende: I midten af 1550'erne var der en del religiøs aktivitet ved Tepeyac, og der blev rejst et kapel på stedet; fra sidste halvdel af 1500-tallet omtales en sølvstatuette af en Maria i Tepeyac; igennem hele 1500-tallet og frem til anden halvdel af 1600-tallet var en Jomfru af Remedios langt mere tilbedt end Guadalupe; den første kendte gengivelse af det mirakuløse Guadalupemaleri er fra 1606; fra 1615 eksisterer et kobberstik udført af en flamsk kunstner, Samuel Stradanus (latin for van der Straet) af Jomfruen af Guadalupe langs siderne af hvilket der er små scener af mirakler hun havde udvirket; i 1648 publicerede Miguel Sánchez en bog med titlen *Imagen de la Virgen María*; i 1649 publicerede Luis Laso de la Vega den ovenfor omtalte bog, skrevet på aztekisk, *Huei tlamahuicoltica*; i 1666-7 blev der afholdt en høring af vidner – ikke med det formål at undersøge ægtheden af beretningen om Juan Diegos møde med Guadalupe, men fordi kirken ønskede at få bekræftet at der eksisterede en mundtlig tradition om åbenbaringen og om senere mirakler; så sent som i 1671 blev der endnu holdt prædiken for Guadalupe den 8. september, altså ikke på hendes nu officielt anerkendte dag i december måned.

Den kanoniske tekst på aztekisk, *nican mopohua*, fra 1649, blev først genoptrykt i 1926, og Poole argumenterer klart og overbevisende for at Guadalupe fra begyndelsen af 1600-tallet og godt ind i 1800-tallet blev brugt som identitetsskaber af spaniere født i Nyspanien, såkaldte *criollos*. Disse *criollos* havde langt fra de samme rettigheder som *peninsulares*, spaniere født i Spanien, og de havde behov for en egen lokal helgen. I hele den periode var indianeren Juan Diego fuldstændig glemte. Det er først i dette århundrede, længe efter Mexico er blevet en selvstændig nation med en egen herskende spansk befolkning, at Guadalupe er blevet nationalhelgen med særlig henblik på den oprindelige befolkning.

Det er en kritisk filologisk undersøgelse af den ypperligste slags; den er tilmed velskrevet og underholdende. Foruden på overbevisende måde at afdække kultens opståen og sigte gi-

ver Pooles beretning et glimrende indblik i kolonitiden og dens mange forbløffende og snurrige personer.

Una Canger
Institut for Religionshistorie
Københavns Universitet

D. P. Martinez (ed.): The Worlds of Japanese Popular Culture. Gender, Shifting Boundaries and Global Culture. Cambridge: Cambridge University Press 1998. 212 sider. ISBN 0 521 63128 9. Pris: £14,95 (hb). ISBN 0 521 63279 5. Pris: £40 (pb).

Denne antologi er den anden udgivelse i en serie om „Contemporary Japanese Society“ redigeret af Yoshio Sugimoto, La Trobe University. Sociologen Yoshio Sugimoto og juristen Ross Mouer gjorde sig i 1980'erne bemærkede med en række stærkt kritiske værker om japanforskningen, herunder antropologisk forskning, som de klassificerede som inspirator for og del af *nihonjinron* (teorier om japanerne) – nationalistiske værker der „påpeger“ japanernes kulturelle egenart. Sugimoto og Mouer argumenterede blandt andet for, at et begreb som „japansk kultur“ fremstillede en enhed, som ikke var i overensstemmelse med empirien. I stedet, argumenterede de, er Japan stratificeret og heterogent. Senest (1997) har Y. Sugimoto udgivet en sociologisk grundbog om det japanske samfund, hvori han med en definition af kultur som værdier og livsstil argumenterer for, at det japanske samfund er multikulturelt.

Sugimoto og Mouers kritik var sammenfaldende med en generel diskussion af kulturbegrebet inden for antropologien og førte til, at adskillige antropologer, der studerer Japan, skiftede fra at fokusere på, hvori det japanske bestod, til at fokusere på, hvordan det japanske konstrueres og praktiseres. Og for mig at se har tidligere studier af populærkultur og forbrug (Skov & Moeran 1995; Treat 1996) været del af denne tendens.

Dolores Martinez' antologi forsøger noget andet: Hun vil på én gang fastholde et begreb om japansk kultur og understrege diversiteten og transformationerne heri. For Martinez er det vigtigt at forstå forholdet mellem nationalstaten og dens ideologi om fælles japanskhed. Med reference til Benedict Anderson (1991) og Homi Bhabha (1990) argumenterer Martinez for, at nationalstater er funderet på ideolo-

gier om kulturel enhed og derfor har behov for egne former for fortællinger: „a series of continually re-worked narrations which reflect and reinforce the values of constantly changing societies“ (s. 2). Populærkultur er med andre ord nationalstatens myte og som sådan mangetydig. Derfor afspejler japansk populærkultur diversiteten i det japanske samfund.

Martinez argumenterer for, at hun ved at betragte populærkultur som mytisk understreger, at populærkultur har politiske og ideologiske dimensioner, samt at populærkultur kan rejse og transformeres og derved blive del af det globale kulturelle niveau. Ved at være mytisk forbinder populærkultur desuden det materielle med det symbolske. På denne baggrund argumenterer hun for, at en antropologi om moderne samfund skal undersøge „the links or relationships between the invented traditions of the nation – its mass-produced culture, and the deeper connections to older culture, such as folklore“ (s. 4).

Antologiens bidragydere, der tæller antropologer, linguister og litteraturvidenskabsfolk, følger til dels denne opfordring og analyserer eksempler på masseproduceret kultur i forhold til ældre kultur og tradition, for eksempel når Yamaguchi analyserer *sumo* i forhold til *kabuki* og i forhold til kejserinstitutionen. Eller når Gill sammenholder farverne på tv-serieheltes dragter med Heian-hoffets farvekoder. Enkelte inddrager centrale japanske begreber og strukturer, som når Stefansson analyserer forholdet mellem det kvindelige og det fremmede som både lykkebringende og farligt gennem en sammenligning af kronprinsens bryllup og en *sumo*-„prins“ aflysning af sit ditto. Andre inddrager aspekter af den samtidige sociale kontekst, som når Stan-dish analyserer science-fiction tegnefilmen *Akiras* appel til unge mænd ud fra dens referencer til *Bosozoku* motorcykelbander, hvilket implicerer et alternativ til identiteten som kontormand og en understregning af konfucianske idealer om loyalitet. Endelig er der enkelte, der diskuterer fænomenerne fra en historisk vinkel: Kelly skriver om transformationer i performance og repertoire gennem karaokes historie: fra solosang udført af kontormænd på skift ved firmafester til social aktivitet blandt snart sagt alle sociale grupper.

Personligt er jeg langt fra afklaret med hensyn til brugen af begrebet kultur i en japansk sammenhæng. Men umiddelbart synes jeg, at Martinez og de øvrige forfattere slipper

rimeligt fra deres forsøg på at analysere samtidig kulturel sammenhæng og diversitet. Det fælles analytiske referencepunkt til japansk kultur medfører, at det, der ser ud som brud og diskontinuitet, viser sig at rumme elementer af kulturel kontinuitet, ligesom kulturelle sammenhænge kan være, hvor man ikke forventer dem. Artiklerne påpeger derfor, i overensstemmelse med Martinez' forord, at kulturelle sammenhænge skal undersøges før de kan antages. Hvilket er nok så vigtig en pointe i forhold til ovennævnte diskussion om japansk kultur.

Antologien supplerer to tidligere antologier om tilsvarende emner: *Women, Media and Consumption* (Skov & Moeran eds. 1995) og *Contemporary Japan and Popular Culture* (Treat ed. 1996). Enkelte af forfatterne er gengangere, men enten skriver de om nye emner, eller også belyser de deres emne fra nye vinkler. Samlet bidrager antologien til det voksende felt af studier i populærkultur, studier som er vigtige for at forstå det sociale liv i Japan.

Lisbeth Ekstrøm Rasmussen
Mag.scient. antropolog
Moesgaard, Aarhus Universitet

THOMAS SCHWEIZER & DOUGLAS R. WHITE: Kinship, Networks and Exchange. Cambridge: Cambridge University Press 1998. 336 sider. ISBN 0-521-59021-3. Pris: £35 (hb).

Denne bog har ikke fundet sin rette anmelder. Gennem en lang karriere har jeg vedholdt en interesse for slægtskabsstudier, der i min studietid var anset for at være en central forudsætning for antropologisk professionalisme. Det er normalt noget studenter hader, fordi emnet ofte leder til for abstrakte og formelle analyser. Det kan anskueliggøres i diagrammer og egner sig til logisk manipulation. I 70'erne blev det skudt i sæk, først af marxisterne, der anså slægtskab som en ideologisk (og derfor falsk) overbygning på de afgørende materielle produktionsforhold; så af feministerne, der anklagede det for at være gennemsyret af patriarkalske fordomme. Slægtskab forsvandt ud af de fleste yngre antropologers synsfelt. Kun de få, som beskæftiger sig med reproduktionsforhold i Vesteuropa, har i de senere år repræsenteret en interesse for slægtskab på Institut for Antropologi i København.